

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ คัดเลือกพื้นที่สำหรับศึกษาแบบเจาะจง คือ เป็นชุมชนที่มีสมาชิกอพยพแรงงานเป็นลูกจ้างในเรือประมงทั้งด้านอ่าวไทย และทะเลอันดามัน โดยคัดเลือกหญิงแม่บ้านที่สามีไปทำงานในเรื่องประมงและได้รับเชื้อเอชไอวีจากสามีจำนวน 8-10 ราย จากนั้นได้ทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกด้วยแนวคำถามหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูลรายบุคคล และใช้การเสวนากลุ่มย่อย เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของปัญหาของชุมชน และกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหา โดยใช้แนวคิดระบบสวัสดิการสังคมที่ประชากรในสังคมพึงได้รับจากภาครัฐ เอกชน และชุมชน เพื่อให้สามารถดำรงชีพได้อย่างปกติสุข รวมทั้งการศึกษาสภาพ รูปแบบการดำรงชีวิต สถานภาพ และความยากลำบากที่ผู้หญิงได้รับจากการติดเชื้อเอชไอวีจากสามี การประเมินตนเองในด้านคุณค่า ความหวัง และแรงจูงใจในการดำรงชีพอยู่ต่อไปในอนาคต รวมไปถึงแนวคิดด้านวัฒนธรรมชุมชนที่จะเป็นปัจจัยเอื้อและอุปสรรคต่อการพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมแก่กลุ่มเป้าหมาย

ผลจากการศึกษา พบว่า สภาพปัญหาด้านสวัสดิการสังคม และคุณภาพชีวิตของสตรีที่ได้รับผลกระทบจากเอชไอวีที่สำคัญ ก็คือ (1) การให้ถูกออกจากงานประจำที่เคยทำอยู่ก่อนการติดเชื้อและเจ็บป่วยจากเอชไอวี จึงทำให้มีผลกระทบภาวะเศรษฐกิจของครอบครัวตามมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่ต้องรับผิดชอบดูแลครอบครัวเป็นกำลังหลักหลังจากสามีเจ็บป่วยไม่สามารถประกอบอาชีพและเสียชีวิตไปแล้ว (2) การรังเกียจจากสมาชิกภายในครอบครัวและชุมชน เนื่องจากการรับรู้ข้อมูลจากการสื่อสารด้านเอชไอวีที่ผิดพลาดของสื่อมวลชนที่ผ่านมา จึงเป็นแรงกดดันและมีผลต่อสุขภาพจิตของสตรีแม่บ้านหลังจากทราบข้อมูลว่าตนเองรับเชื้อจากสามี ทั้งในระยะแรกที่ยังไม่กล้าแสดงตัว และหลังจากการเปิดเผยสถานภาพต่อชุมชนหรือสังคมแล้ว และ (3) ผลกระทบต่อเด็ก แม้ว่าจะติดเชื้อเอชไอวีหรือไม่ได้รับเชื้อเอชไอวีจากมารดาก็ตาม เด็กมักจะถูกเพื่อนในชุมชนและโรงเรียนรังเกียจ และถูกกีดกันโอกาสทางการศึกษา เด็กที่เกิดจากครอบครัวที่มีพ่อแม่ติดเชื้อเอชไอวีจึงได้รับผลกระทบทั้งร่างกายและจิตใจ รวมไปถึงมีผลกระทบต่อสภาพจิตใจของแม่เด็กตามลำดับ

ในการประเมินตนเองของสตรีแม่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากเอชไอวีนั้น พบว่า (1) ผู้ป่วยผู้ติดเชื้อเอชไอวีได้รับการเลือกปฏิบัติจากชุมชนและสังคมอย่างไม่เท่าเทียม จึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการประเมินตนเองในด้านลบ และมีทัศนคติไม่ดีต่อชุมชนหรือสังคม (2) สตรีที่ได้รับเชื้อเอชไอวีรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าในการดำรงชีพอยู่ต่อไปในอนาคต เพราะตนเองยังคงมีบุตรและธิดาที่ต้องรับผิดชอบในการดูแล จึงเป็นแรงจูงใจสำคัญในการดำเนินชีวิตต่อไปมากที่สุด (3) ปัญหาและผลกระทบจากเอชไอวีในระยะแรกหลังจากรับทราบข้อมูลตนเองรับเชื้อจากสามี ส่วนใหญ่มีทัศนคติในด้านลบต่อสามีและมีความวิตกกังวลต่อความเจ็บป่วยจนทำร้ายตนเอง เนื่องจากการรับรู้ข้อมูลข่าวสารโรคเอชไอวีที่ผิดๆ ได้สร้างความวิตกกังวลแก่สตรีที่ได้รับเชื้อเอชไอวี ซึ่งหลายรายเคยคิดทำร้ายตนเองถึงขั้นฆ่าตัวตาย แต่มีมูลเหตุสำคัญที่ต้องเปลี่ยนใจและเข้าใจปัญหาความทุกข์ยากที่เผชิญ ก็คือการมีบุตรและญาติพี่น้องให้กำลังใจ โดยเฉพาะบิดามารดาที่ให้ความรัก การปกป้องจากการรังเกียจจากชุมชน และดูแลเอาใจใส่ในยามเจ็บป่วย

จากการรวมกลุ่ม ทั้งในระดับพื้นที่ จังหวัด และภูมิภาค ของผู้ป่วยผู้ติดเชื้อเอดส์ ทำให้มีอำนาจในการ ต่อรองทรัพยากรต่างๆจากภาครัฐ และเอกชนสนับสนุนการแก้ไขปัญหาคุณภาพชีวิต และพัฒนาระบบสวัสดิ การทางสังคมแก่สตรีแม่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ รวมทั้งบุตรที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ โดยเฉพาะ อย่างยิ่งปัญหา ระบบสวัสดิการทางสังคมที่สตรีผู้ได้รับผลกระทบจากเอดส์ต้องการให้ดำเนินการอย่างเร่งด่วน ตามลำดับความที่สำคัญคือ (1) การยอมรับ และไม่ถูกเลือกปฏิบัติจากสังคมและชุมชน (2) การมีงานทำตาม ศักยภาพของสมาชิกแต่ละคน (3) สนับสนุนโอกาสทางการศึกษาแก่บุตรในครอบครัวที่บิดามารดาได้รับผล กระทบจากเอดส์ และเสียชีวิตในภายหลังให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ และ (4) การสื่อสารสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง เกี่ยวกับโรคเอดส์เช่นเดียวกับโรคระบาดอื่นๆในสังคม